

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Odgovorni vrednik in založnik: **Dr. Janez Kr. Pogačar.**

№ 39.

V Četertik 27. Kimovca.

1849.

Boga homo mogli začeti ljubiti.

Boga moramo začeti ljubiti, ljubiti ga moramo začeti bolj kot dosihmal. Ne smemo več v grehu živeti; greh pa le tako zamoremo zapustiti, če Boga ljubimo. Božji dobri in hvaležni otroci moramo biti; taki pa le zamoremo biti, če Boga ljubimo. Pogubljeni vendar ne smemo biti, zveličati se pa le zamoremo, če Boga ljubimo; ker če Boga ne ljubimo, bomo vendar le mogli pogubljeni biti. Ljubezin nam je silno potrebna; hitro bo vse drugač; hitro bo vse novo, če homo začeli Boga res ljubiti. Če je mogoče, od te visoke čednosti kej permerniga pisati ali govoriti, so to gotovo storili razsvetljeni možje, kakoršini je bil Ljudovik iz Granade. Sledé toraj tukaj nektere po njegovim napeljevanji svobodno izpeljane in razširjene misli od visokosti in lepote ljubezni božje. Kogar ljubezni prosijočiga sveti Duh vname, začne ljubezin božja goréti v njegovim sercu; on ljubi Boga, ljubi ga iz vse svoje moči; ljubi ravno zato tudi svojiga ljubeznjiviga kakor sebe.

Sveti Prosper piše od ljubezni, de je ljubezin „smert hudobij, življenje čednost, moč bojevavcev, palma zmagovavcev, živež svetih sere, korenina vsiga zasluženja; plačilo tistih, ki so popolnamast dosegli; ona obuja na duši mertve, ozdravlja omagajoče, uči zmotene, navdaja z zaupanjem obupljive, in stanuje v mirnih sercih; ona je rodovitna v spokornikih, razveseljivna v tacih,

ki so vikši stopnje spokorjenja dosegli, častiljiva v stanovitnih, zmagovitna v marternikih in sploh delavna v vsih vernih“. Te besede nas perjazno učijo, kaj de je ljubezin do Boga in bližnjiga, kako velika je njena lepota, kako obilno bogat njen sad. Ljubezin, ljubezin! kdo jo nam bo dal!

Neprecenljiva cena ljubezni se nam se le bolj skazuje, če pomislimo, de je ljubezin kraljica vsih drugih čednost, de je ona cil in konec, kamor se vse druge čednosti stekajo, in od kodar vse izvirajo. Zakaj take nature je ljubezin, de ondi, kjer ona stanuje, morajo vse druge čednosti biti; če bi le ena se pogrešala, bi bilo znamje, de prave ljubezni ni. De je ljubezin naj vikši, de ona je kraljica, nam skazujejo tiste visoke bitja, ki se jim Serafi pravi. Serafi so naj vikši med angeli. Naj vikši so med angeli, ker so naj vikši v ljubezni. „K ti stopnji“ — pravi sv. Gregori papež — „se po nekakim pomenu tudi tisti ljudje štejejo, kateri tukej na zemlji v ljubezni gorije. — Kako drugači neki kot Serafe bi take ljudi imenovali, katerih serce, ki je samo v plamenu ljubezni, tudi druge vnema?“ O velika reč je tadaj človek, ki v resnici Boga ljubi, velika reč, ki se s Serafi samimi — naj vikšimi angeli vstrič postavlja.

Sveti biti, to je naš cil in konec. To je tudi lepa lastnost, ki se serce poživi, de jo le izgovoriti sliši. Ljubezin pa je tista čednost, ki človeka posveti. Zakaj sv. Bernard pravi: „Tolika je sve-

tost, kolikoršina je ljubezin; in toliko je kdo sve-tejši, kolikor je Bogu prijetniši“.

Kedar Bog koga hoče posebno povzdigniti, ga v ljubezni poskusi, če jo ima, ali ne. Ko je sv. Petra hotel poglavarja nad druge aposteljne povzdigniti, ga je le samo za ljubezin prašal. Trikrat zaporedoma ga je poprijel: „Simon Janezov (sin) ljubiš mene bolj od tih le?“ Potlej mu je djal: „Pasi mi ovce!“ —

Ljubezin je tudi storila marternike. Vsi, ki so od stvarjenja sem marterstvo dosegli, so bili k njemu od ljubezni, zavoljo ljubezni gnani, in ljubezin jim je moč dala, de so terpljenje zmaga-li in prebili. Sv. Avgustin pravi: „Nič ni moč-nejsiga na svetu od ljubezni“.

Ljubezin obudi čiste device in de-viske. Ker čist je, po besedah sv. Joana Klimaka, tisti, kateri z močjo ene ljubezni drugo zmaga, in z duhovnim ognjem mesni oginij zatré in pogasi.

Ljubezin človeku da zmago nad vsimi skuš-njavami. Toraj pravi sv. Peter Ravenski: „Pravi ljubezni se ne zdi nič terdo, nič težko, grenko ali usmertivno, — ona vsako nevarnost zaničuje, in zasmehuje smert. Kjer je ljubezin, ondi je zmaga. Zato, o človek! ljubi Boga! ljubi ga iz vsiga ser-ca, de boš vse brez truda premagal, in svoje grehe zamogel zbrisati. Vesela vojska je, kadar kdo z sladko ljubeznijo premaga vse hudobije“. Drug cer-kveni učenik pravi: „Ljubezin je zlahtna in veliko-serčna, modra in lepa, in čudne reči dopernaša; ona je ljubljena, rodovitna, močna, priprosta, čista, nepremagljiva in vse zmagavna.“

Če je pa tako, potlej je res skoz in skoz spo-dobno in po pravici, de vso moč in trud na to ob-račamo, to čednost doseči, s katero je toliko in to-licih čednost sklenjenih. K temu je nekdaž Zveličar bogaboječo dušo opominjal, kateri je med drugimi te le pomljive nauke dal: „Kadar Gospodovo molitev moliš, misel sosebno obračaj na besede: Zgodi se tvoja volja! in prizadevaj se iz vsih moči svojo voljo božji volji ravnomerno storiti, in pa v vsih rečeh, v sreči in nesreči, in v vsim, kar ti Bog pošlje. In kedar česeno Marijo moliš, derži se imena „Jezus“, in objemi ga s celim svojim ser-ram: Jezus naj bo tvoj škit, tvoj vodnik, tvoja moč skoz vse življenje in v vsih stiskah. Iz celiga sv. pisma pa si posebno vtisni besedo „ljubezin“; zakaj če imaš misli vedno v ti besedi, bo tvoje življenje vselej naravnost, brez zmote, proti ne-besam kipeče in veselo. — Ljubezin ti bo pomagala vse hude nagnjenja, in vse nezmerno poželenje po posvetnih rečeh pomagati“.

Pa še drugo veliko lastnost ima ljubezin. Ona človeku da naj večji srečo in zadovoljnost, katero koli je že v tem življenji moč doseči.

Še nikoli nikjer nobeden na tem svetu ni za-dovoljin in zares vesel bil, kakor le tisti, ki je za-res Boga ljubil. Kaj je to, de nekteri hlepi za dna-ram in blagam, in če ga več ima, več ga poželi? Zakaj drugi derplazijo po igrah, veselicah, po ka-zališih in burkanijah (komedjah), po pivnicah in gostivnicah, po shodih, lovih itd.? Zakaj vsi taki in njim enaki tako delajo? Za to, ker za dovolj-nosti išejo. — Pa kaj? ko ne pomislijo, de za senco grabijo, ktera se ne da prijeti. Zakaj se drugi dajo po malim hujši in hujši roka nesnagc in nespodobnosti vjedati; in bolj ki jih je ta smerd-ljivi rak vjedel, bolj želé še naprej objedani biti, de jih poslednjič ni družiga kot gnusoba? Zato ker zadovoljnosti išejo — v grehu! — Reveži! ko bi je bili v ljubezni božji tako skerbno iskali, kedej že bi jo bili našli!

Moč ljubezni božje, pravi neki učenik — je tolika, kedar je popolnamost dosegla, de ona s silo svoje ljubeznjivosti vse moči naše duše na-se po-tegne, in vsako poželenje po stvaréh tega sveta v nas zatré. Tako sladko prijetnost ima ljubezin božja v sebi! Torej jo imenitni učeniki imenujejo derečo ljubezin. Ta ljubezin, kedar je svojo pravo stopnjo popolnamosti dosegla, kolikor je to na svetu mogoče, je pravi preokus nebeškiga veselja. Enako v nezmerno večji meri bo veselje v svitlim raji, kteriga nobeno umerljivo občutilo ni; — blagor mu; kdor ga že zdaj tukaj okuša; kakošno bo še le ondi gori! — Ta ljubezin se ime-nuje tudi ranovavna ali rane vsekujoča lju-bezin; zakaj ona serce rani in presune, pa ne togotno in silovitno, ampak perjazno perserčno; ker kakor taki, ki mu je rana v život vsekana, ne more lahko, de bi ne mislil na svojo rano; tako tudi taki, ki je od ljubezni božje ranjen, ne more lahko dru-gači, kakor de v Boga misli, kteriga ljubi. Bere se od nekiga pušavnika: Tovarš je persel k njemu ter ga je nekej prosil. Pušavnik gre v pušavnico (celico) reči iskat, pozabi pa iskajoč, koga de iše. Gre tovarša vunkaj prašat, kaj bi rad? Ven-der iskaje vnovič pozabi, kaj de iše. In ko se mu je tri ali štirikrat tako zgodilo, je rekel tovaršu, de naj sam gre iskat, kar želi; zakaj njemu ni bilo moč tudi le malo časa tega v spominu ohraniti, tako je bila v Boga zamaknjena njegova duša. In temu, desiravno je čudno, se ni čuditi, ker veselje v Bogu je tako veliko, tako blažene natore, de od svetiga Duha razsvitljena duša, komej vredno spo-zna, kej družiga misliti, ali posebno v ceni imeti, kakor le edino popolnost in lepoto Božjo. Tako vi-soka stopnja ljubezni božje je redik in posebin cu-dež perjazne božje milosti. Kakšno veselje bo taki še le v nebesih imel nad svetim Bogam, ki ga že tukaj tako silno ljubi? — Kar pa nas tiče, iz tega

vidimo, kako deleč, kako silno deleč smo od ljubezni svetnikov. To nas mora ponižne delati in vnehati, de bi k Bogu zdihovali, naj bi nas pogledal, ter nam saj iskro prave in resnične ljubezni dal, de bi bila naša ljubezin večji in večji, in de bi nas ona povzdignila v število izvoljenih, kjer bodo vsi vsi Boga ljubili, ljubili in ljubili vekomej. J.

Božja vladba v zgodovini celiga sveta.

(Dalje.)

2. Boj zoper Hune pod kraljem Atilam.

Bitva pri Šalonu.

Kakor tista truma kobilic v skrivnim razode-nji sv. Janeza, ki je iz peklenkiga brezna svojiga kralja imela, so v petim stoletji Huni v rimsko deželstvo vdarili. To ljudstvo je bilo tolovajsko, divje in razujzdano v vsim svojim djanji in zaderžanji. Njega poglavar je bil Atila, ki se je sam „šibo božjo“ imenoval; govoricca med ljudstvom, ktero ga je, zmagavca toliko kraljev, za čareja (copernika) imelo, in reklo, de kamor je on prišel, trava nič več ni rastle — obilno spričuje, kako je svoje čete ali kardela skoz zahodno deželo vodil. Spomladi leta 451 je bilo, ko je ta neverški polastnik s svojo strašno armado meje tega deželstva prestopil, de bi se v Galii ustanovil. V več trum razdeljene so brezšteviline trope divjakov nesrečno deželo zagernilo. Tonger, Trier, Strasburg, Spajer, Vorms, Majne in več družih sosednih mest so skor ob enim času obsedle, v svojo oblast vzele, oropale, zažgale, v tla pomandrale, in plakajoče prebivavce brez razločka staní, starosti in spola nečloveško morile. Ravno to je mesta Rems, Aras, Laon, Besanson, Tul in Langer zadelo; dimnati oblaki, ki so se povsod iz gorečih razvalin kviško valili, so že od deleč prihod grozovitniga Atila oznanovali.

Med tem pa je nezmožni cesar Valentinijan na svojim omahljivim prestolu (tronu) leno sedel. Rimski armada je bila silno slaba, skor nobena četa ni polniga števila imela, in v nar več italskih in galskih mestih je bilo premalo vojakov za varstvo pušnih; poveljniki so bili večkrat nezanesljivi, in tabori večji del zlo razpadni. Ravno zdej, ko se je razločiti imelo, če bo res ajdovski trinog čez zahodno deželstvo kraljeval, je cesarstvu pogumnih mož, denarjev in vojakov čutljivo manjkalo. Pa še je živel Eci, junak tistiga stoletja; v njega se je tedej vse oziralo, naj bi v svoji bistrumnosti pomočke najdel, ki mu jih država dati ni mogla; z neomejeno oblastjo mu je bila voditev vojske, in s tem skerb za ohranjenje cesarstva popolnoma izročena.

Trume, ki jih je dobil, je Eci v dve četi razdelil. Z eno je vse meje Italije obstopil; z drugo je pa hitro v Galijo odrinil. Vse svoje upanje je zdej na pomoč rimskih zaveznikov (narodov, ki so z Rimljani zavezo imeli) in posebno zahodnih Gotov stavil. Njih kralj Teodorik se je s perviga mu perstopiti branil. Ko ga je pa vender Eci k temu perdobil, ste na mesto doslejšne pobitosti in britke skerbi serčnost in zaupnost stopile. Zdej je vsim v Galii prebivajočim ljudstvom in narodom, ki so z Rimljani vojskno zavezo imeli: Alanam, Armorikam, Lizijanam, Breonam, Saksonam, Burgundcam, Ripuarjem in Frankam napovedal, neutegama Rimljanam v pomoč svoje trume poslati: in vse to je Eci s tako neutrudeno pridnostjo naganjal, de je že konec Velikotravna ravno tako strašno in skor ravno tako številno armado, kakot Atila iz Hunov, perpravljeno imel.

Potim ko Atila z oblego mesta Orleansa nič premogel ni, se je spet čez reko Seno nazaj umaknil; pa armada Rimljanov in njih zaveznikov je Atilovo armado za petami sledila. Med Atilovo nastopivno (zadnjo) tropo in rimsko prednjo trumo je večkrat kaka guječa (bitnja) vstala. Vselej so se z nar večji terdovratnostjo bojevali. Vsak razboj med njimi se prava bitva imenovati zamore; v eni je med Franki in Gepidi čez 15.000 mož na mestu ohležalo. Ko je Atila na šalonske ravnine prišel, ukaže svojo armado vstaviti, v verste djati, in staníše napraviti. Tukej, kjer je ravnata zemlje pogumnosti njegovih konjuikov na hvalo prisa in njih urno gibanje pospesila, je sklenil, ves perpravljen Rimljanov perčakati, in posestvo Galije razločbi velike bitve prepustiti.

Velika šalonska ravnina, katalavnisko polje imenovana, se je v dolgosti 150, in v širokosti 100 galskih milj *) čez celo deželo raztegnila. Ta obsirna ravnina je pa tu in tam nektero neravnoto imela; tako je pred obličjem Atila grič bil, s kteriga se je razstavljenje njegove armade sprevidilo, in njena leva stran lahko prijeti mogla. Obč vojski ste imenitnost tega mesta spoznale; pa Rimljani so Hune prehiteli, in med tem, ko so se ti še le bližali, se je Torizmund, Teodorikov stari sin, z eno četo Gotov že griča polastil. Huni so ga s silo prepoditi hotli; pa Torizmund je s svojimi Goti serčno nad sovražnika planil, in ga po hudim boji z njega veliko zgubo odgnal.

Odstop od obsede Orleansa, zguba o vrnitvi, in negoda, ki so jo ravno od zahodnih Gotov prestali, vse to je Hunska armada sploh v nezaupnost perpravilo, in še Atilovo neprestrašeno serce so

*) Ena tačasna Galska milja je pri 1500 stopajev Rimskih vojakov obsegla.

marsiktere britke skerbí obhajati jele. Skerbno je svoje vedežvavce po izidu bitve opraseval; in ti, potim ko so dolgo v drobji darovane živine rili, mu reko, de bo vojsko scer zgubil, de bo pa njegov nar veči in nar imenitniši nasprotnik v nji konec storil. Za terdno je bila zdej bitva sklenjena, ker je Atila mislil, de njegov nar veči in nar imenitniši nasprotnik nihče drug biti ne more, kot Rimljan Eci. Kolikšna neprecenjena hvala je to vojskovodju, de si je Atila njegov pogin clo z zgubo bitve in svoje vojskne slave kupiti hotel!

Pred vsim je Atila potrebno spoznal, upadlo serčnost svojih vojakov spet z noviga podkuriti. V dolgim, krepkim, za Hunske serca prav perpravnim govoru jih tedej opomni vsih njih prejšnih velik djanj, vsih od njih premaganih narodov, dobljenih bitev, vzetih in oropanih mest; opomni jih njih pričujoče nevarnosti, pa tudi nezmerniga plena (ropa), kateri bo, ako sovražnika uženo, plačilo njih pogumnosti. Sreča, pravi Atila, ktera jih je v toliko bitvah in napadih vedno spremljevala, jim je tudi veselje današnjiga dne odločila. Priročno razstavljenje sovražnikov, pravi, ni nasledek njih razumnosti, ampak samo znamuje njih boječnosti. Od njih ze tolikrat ukrotene Rimljane bodo tudi zdej lahko premagali; v zahodnih Gotih edino je moč rimske armade, tih se je treba posebno lotiti, in jim vso moč nepremagljive Hunske roke čutiti dati. S strahljivostjo se noben vojak smerti obvarovati ne more. Z nebes zavarvani vojak ostane tudi sred brezštevilnih sovražnih pšic in sulic neranjliv, med tem ko tisti, ki je v smert odmenjen, tudi v nar veči daljavi od sovražnika v življenji ne ostane. „Jez sam, Atila sklenc, hočem prvo sulico proti sovražniku vreči, in nesrečnik, kateri bi se branil, izgleda svojiga kralja posnemati, per ti pričú umreti mora“.

Atilova beseda je njegove trume spet z novo serčnostjo navdala. Vprienost njih kralja, njegov glas, njegov presunljiv pogled, svest, ki se je v njegovim obličji kazala, vse se jim je gotovo porostvo zmage dozdevalo. De bi tega serčniga navdihnjena nepridama memo ne pustil, Atila svojo armado neutegama k bitvi v versto razstavi; pa ravno tako tudi na porokbe svojih vedežvavcov misleč, de bi hude nastopke zgubljene bitve zmanjšal, boj se še le okoli treh popoldan začne.

Sredina njegove armade je iz zgolj Hunov obstala, ki jih je sam vodil; desni oddel je Ardariku, kralju Gepidov, levi oddel pa hrabrim trem bratam izročil, kateri so izhodne Gote vladali, v ktere je Atila po pravici upanje stavil, de bodo njim nasproti stoječi oddel, kateri je iz zgolj zahodnih Gotov bil, še le s toliko veči zlobo napadli. Nemec je namreč nesreča zadela, kakorsno so bili Greki

pri Salamini doživeli, de so na obeh stranéh eden zoper družiga na vojski stali.

Sredina rimske armade je pa iz Alanov pod njih knezam Sangibanam obstala. Eci ga je nalaš v sredo vverstil, zato de, ko bi se po izdajavsko vesti začel, bi se nasledkam tega početka precej v okom priti, in izdajavca v kazen djati moglo. Pri desnim oddelu je stal kralj Teodorik s svojimi zahodnimi Goti, in levi oddel, v katerim so tudi Rimljani bili, je Eci sam vodil. Grič med obema armadama je bil še zmiram od hrabriga Torismunda obseden.

S strašnim, nasprotnim izpušanjem pšic se zdej bitva začne. Kmal pa se pešci in konjiki obdvojne armade z rokami med seboj zlobno sprimejo. Huni se pred očmi svojiga kralja s čudovito serčnočjo bojujejo, Sangibana z njegovimi Alani užugajo in v beg razpodijo, s tem oba oddela združene armade ločijo, in se zdej na levo obernejo, de bi z vso svojo močjo na zahodne Gote planili. Ta zasučba bi bila boj določila, ko bi je Teodorik precej zapazil ne bil. Ta kralj, desiravno starček, je tisti dan vso pogumnost, vso ognjenost mladostne starosti pokazal. Kakor hitro je vidil, de se njegov levi oddel mešati hoče, tje hiti, dirja skoz verste svojih Gotov, jih k boju spodbada, jih v red spravi, in se sam s serčnostjo leva bojuje. Pa zadet od sulice izhodniga Gota pade Teodorik s konja, in je v zadregi od svojiga lastniga konjništva poman dran. Dolgo bi vender zahodni Goti zedinjenimu napadu svojih sorodovincev, izhodnih Gotov, in Hunov, zoperstati ne bili mogli; pa v tim določivnim hipu pride Torismund, kateri je izid bitve z griča gledal, doli s svojo trumo, in Hune in izhodne Gote za herbtam in od strane poprime. Ta znajdena perurnost in pomoč je bitvo tistiga dne določila. Huni se začno odmikati, in Atila, kateri je prostaku enako vsim nevarnostim se izpostavil, pa do popolne pokončave ni priti pustil, ukaže k vernitvi zatrobiti.

Pri oddelu, pri katerim je Eci bil, so se celi čas s spreminujočo srečo borili. Naposled je noč bojevavce ločila. Desni oddel Hunske armade se je prvi umaknil; nato je tudi Eci boriše zapustil.

Ko je Atila v svoje staniše došel, je precej ukazal, ga z vozmi zagraditi. Z mladostno silovitostjo pa je Torismund bežeče Hune pozno v noč dervil, in se z veliko nevarnostjo iz zmešnjave ponočniga boja v svoje staniše povernil.

Drugo jutro je Eci rimsko armado spet na boj pripravil; pa Atila ni bojne ponudbe dovel, ampak je leno za svojo ograjo ostal. Med tem pa je izhajoče solnce neizrekljivo zgubo sovražnika razodelo. Grozovitno je bilo boriše pogledati. Z brezštevilnimi merliči, semtertje na kupe navalje-

nimi, je bila nezmerna ravnina pokrita, tako de se nekteri zgodovinci ne pemišljujejo, zgube obdvojne armade na dve sto šestdeset tavžent mož nanznaniti. Atila je bil na silovit napad svojiga staniša pripravljen. Na prostim mestu v njem je bil že vse z dražimi kamni bogato olepšane sedle in drugo konjsko opravo, z vsim v staniši ležečim plenam znositi in nakupičiti ukazal, s terdnim sklepam, v sili ga zažgati, in z vsimi, kateri bi njegov izgled posnemati hotli, v oginj skočiti, de bi se noben Rimljan ali Got hvaliti ne mogel, de je velikiga kralja Hunov živiga vjel.

Tode Hunsko armado popolnoma pokončati Eci ni mislil. Od njega pregovorjen se je goreči Torizmund, kateri je sam s svojimi Goti na Atilovo staniše ropniti hotel, v svojo deželco vernil, de bi po smerti svojiga očeta vladijne reči v red djal. Ravno tako je Eci tudi kralja Frankov, Meroveja, spet v njegov dom poslal.

Atila, ker ni verjel, de bi se bil en del združene Rimske armade res domu vernil, in se je veliko več bal, de bi to le vojskna zvijačina ne bila, je še nekatere dni v zavetji svoje ograje ostal. Še le potim, ko je bil od vernitve sovražnikov popolnoma prepričan, je svoje staniše poderl, in se tudi nazaj vernil. V nekoliki daljevi je Eci poslednjo tropo Hunov sledil, in jo pazljivo do reke Rena spremlil.

To je bil konec Atiloviga priloma v Galijo. Strašan v svojih memogredočih pogubljih nasledkih, je bil vender brez velikih zgodovinskih izidov; ker je prav za prav vse pri starim ostalo. To pa se je po bitvi pri Šalonu doseglo, de razcvet kersanskih deržav od moči Hunov zaviran ni bil: dobiček, gotovo vreden, de je toliko serčnih vojakov zanj svoje življenje postavilo. Tako se tudi iz tega Božja moč, bramba in varstvo nad kersanstvam očitno razvidi.

(Dalje sledi.)

Oče v sredi svojih sinov in vnukov.

Pač velika dobrota je svoboda, pravi mlajši sin, ktero so nam mili cesar podarili. Odsihmal smo svobodni in nobeden nas več zatiral ne bo.

Oče. Kdo je pa zares svoboden? Ali ne, kdor stori, karkoli hoče?

Sin. To se vé.

Oče. Glej, že sim sedemdesetni rojstni dan obhajal, pa sim zmirej storiti smel, karkoli sim hotel. —

Sin. Vi se berž ko ne šalite? Ni davno, kar sim pri sosedu bral v novinah, ktere je iz mesta prinesel, de smo bili doslej sužni in de so z nami ravnali kot z nedorašenimi otroci; zde je nam pa zora svobode posijala. Mar je to laž?

Oče. De nam je lansko leto veliko lepiga in koristniga prineslo bodi si v spisih ali po natisu, ne bom tajil: nasproti mi pa nobeden ne bo oporekel, de je tega le malo nas kmete doletelo, marveč so nam le taki spisi v roke prišli, kateri so v mestu prav po ceni, mazarije, ktere bi rajši v oginj vreči kot brati mogli.

Sin. Kako je pa to, de take reči pišejo in jih clo med ljudstvo dajejo?

Oče. Znabiti se motim, pa po svoji zdravi pameti takole mislim: Učenih glavic je dokaj; med njimi so pa semtertje taki, ki ne vedo, kako bi se živili. Ko se je pa na enkrat vse tiskati smelo, so si mislili: To je voda na naš mlin; zde je čas, ko bi se dalo kaj pridobiti. Pero v roke! Voz hočemo dobro mazati in tekel bo. De bo pa naše delo vspeh imelo de bo ljudstvo nam rajši žepe polnilo, ga hočemo lepo milovati, mu hočemo kvasiti, de je doslej jarm sužnosti nosilo, v potrebi in težavi kopernele; zde pa se je dan svobodnosti napočil, de so davki proč, razun ktere samo imeti će; de je odsihmal vsaki dan praznik. Ker so pa previdili, de so še tu in tam pošteni uradniki in duhovni, kateri bi utegnili ljudstvo podučiti, de se naj ne da za nos voditi in de se le pisari za denar: ter so se nar pred nad duhovne in uradnike vergli, jih nar veči zopernike ljudstva popisovali, obrekovali in reči obdolžili, po kterih so se sami na oder posmecha postavili in de so še tako priprosti, kateri imajo še betvico zdrave pameti, lahko spoznali, od kod ta veter vleče in de ne more biti nikakor vse res, kar se kvasi. Desiravno pa star prigovor pravi: Zna lagati, kakor de bi bilo natisnjeno in akoravno so pred nekimi leti prav debelo laž natisnjeno laž imenovali, so se vender nekteri vdali predsodbi: Natisnjeno je, potem takim tudi resnica in so popolnoma vse verjeli, kar je v takim listu stalo. In ker so ljudstvo, ktero so poneumno imenovali, na videz milovali in se delali in študili, de ga razjasniti hočejo, se jih je dalo veliko preslepiti, so ravnali temu, kar jim je pamet velevala, ravno nasprot, in so kupili hipoma te liste, de bi pri družih za bolj bistrournne obveljali. Tudi meni so nekteri taki listi v roke prišli; ker sim pa kmalo spregledal, kam to leti, sim si mislil: Nimam repara za kaj taciga, de ne bom pripomogel k natisu tacih reči, zakaj to je davek, kteriga le tisti plačuje, kdor ga sam će. Tak pisac zamore po ravno tej pravici prejemnike svojih listov svoje ljudstvo imenovati, po kateri jez kravo, ki mi mleko in sirovo maslo daje, svojo kravo imenovati smem.

Sin. Rekli ste, de ste storili, karkoli ste hotli — to mi pa nikakor ne gre v glavo.

Oče. In vender to vsakteri sme, kdor le to hoče, kar je njegova dolžnost. Zvesto sim pazil v

slednji okolišini svojiga življenja na vodivno zvezdo: Boga se boj in stori dobro; hotel sim, kar Bog hoče, kar nam njegova sveta vera veleva, in to sim smel neovirama storiti. — Ako me je kdo čertil, sovražil in razžalil, ako mi je iskal škodovati, me v nesrečo pahniti, sim pomnil besedi Jezusovih: Ljubite svoje sovražnike; storite dobro tem, ki vas sovražijo, molite za te, ki vas žalijo in preganjajo. Tedej sim skerbno sleherno iskrico zavida in serda v svojim sercu zaterl. Moja volja je bila, sovražnike ljubiti, jim hudo z dobrim povračevati, za njih blagor moliti. In to sim smel. — Zrediti svoje otroke v nauku in strahu božjim, vsim očetam Bog po aposteljnu kliče. Mar mi je bilo tedej za vaš poduk v vsim kar je potrebno in koristno in posebno v naukih svete vere, ktere sim vam po moči tudi sam dajal, sim nad vami skerbno čul, vas pred hudim svaril in varoval in k dobrimu podbudoval in nagibal, ter Bog daj, de bi ti nauki na dobre tla bili padli, globoke korenine pognali in tudi, de bi blagi sad, pobožne, krepke ude človeške družbe, obrodili. In to sim smel. — Sveto pismo pravi: Slednji se podverzi gosposkini oblasti, zakaj kdor se ti opera, se opera božji naredbi; zato sim hotel gosposki iz pokorsine do Boga pokorin biti in njene zapovedi in ukaze natanjko spolnovati. In to sim smel. — Dajte, pravi dalje, kar ste komu dolžni, davek, komur davek, čast, komur čast gre. To sim hotel zavoljo Boga in to sim tudi smel. — Po tem takim sim bil zares svoboden in hočem ostati z božjo pomočjo do zadnjiga zdihljeja. Le dobro in prav me razumite. Jez cenim, jez cislam prostosti, ktere so nam svitli cesar podeliti blagovolili, ker sim jih že davno za potrebne spoznal; pa one same nas še ne oprosté. Ne ustava, ampak le vera Jezusova nas v resnici svobodne storiti zamore: zakaj sužin je vsakteri, kdor ni sam sebi kos, ampak igrača notranjih viharjev, igrača prenapetih strast, kterih ga nobena ustava, noben še tako prebrisan poslanec rešiti ne more; to zamore le vera Jezusova. — Lani so Jezuite in Ligurijanarje ne le iz samostanov, ampak clo izpredrage domovine spodili; pa kot svobodni možje so se podali v Ameriko, vinograd Gospodov obdelovat, kteri jim je bil tu odtegnjen, in so pustili tiste v sužnosti, ki so svobodo, enakopravnost in varnost lastnine na jeziku imeli; in jim ne le njih premoženje, ampak tudi dobro ime odvzeti si prizadevali. Svitlo se nad njimi kaže izid zagotovila Jezusoviga. Učenec ni čez svojiga učenika. Ko bi bili vi od sveta, bi vas svet ljubil, ko pa niste od sveta, ker jez sim vas od njega ločil, zato vas svet čerti. Vender, govori na drugim kraji, veselite se in od veselja poskakujte, ker vaše plačilo je obilno v nebesih. — Čas bo prišel, ko bodo naši vnuki pra-

vičniši sodili in tem tako zlo preganjanim spodobno čast skazali; zakaj, kdor se sramote Jezusove udeleži, bo tudi deležen njegoviga veličastva.

Sin. Bilo je tudi v tistih listih, de so katolški duhovni, kteri nam resnice sv. vere razkladajo, ljudstvo preneumili, preverili in v vraže zapletli.

Oče. Ne bom naravnost rekel, de vero v njenih služabnikih le zato čertijo, ker ojstro terja, po vesti ravnati, samiga sebe zatajevati, postaven red, ljubezen in mir ohraniti, ker bi se morebiti kterimu po meni krivica godila. — Pa dobro pomnim, kar sim pred veliko leti v nekkih bukvah bral, de so med učnimi nekteri grozno nevedni v veroznanstvu, ker si niso toliko prizadjali, nauke svete vere poznati in po njih živeti. Ker so menili, de je vera le za priprosto ljudstvo, so pazno vse prebirali, kar je bilo zoper njo pisaniga: tiste sostavke pa, v kterih so te zmote jasno dokazane, so popolnoma v nemar pustili. Ko bi bili po uku aposteljna vse preiskali in kar je dobriga obderžali, bi se bili kmalo prepričali, de katolška vera vse druge nadvišuje, de je od Boga; in zgledov je dokaj, de je take, kteri so vse dni svojiga življenja sveto vero in njene oznanovavce z dušo in telesam čertili, o času, ko so čutili, de se njih poslednja ura bliža in de ni več odloga, dostikrat kratek poduk v nar gorečnejši vernike spreobernil. — Drugi menijo, de njih bistroumnost jim vse razjasni; čimu tedej se večni resnisi podvračevati? to jim je preveč! — Ne manjka se posvečenjakov, kterim je le to v glavi, kar se jim pred očmi godi, in se ne zmenijo zato, kar se bo zgodilo, ravno ko bi za njih ne bilo ne večnosti, ne nevmerjočnosti. Taki hočejo le jesti in piti in posvetno veselje popolnoma vžiti, se boriti, si kaj pritergati, kaj odreči, od tega nočejo clo nič slišati. Kako bi mogel biti takim nauk vseč, kteri le premagavcu krono življenja zagotovi, kteri sužnimu sveta in njegovih sladnost z večnim pogubam žuga? — Ti nesrečni bi radi sami sebe prepričali, de je vera le vraža, in tako sami sebe goljufajo, de bi vest utihnili in brez overe svojimu poželenju streči mogli. — Tudi so nekteri, ki bi radi za bolj premedene obveljali; od tod njih pravilo: Kar množica veruje, tega jez ne verujem; hočejo biti neverni, de bi jih premedence mislili in imeli in ne spoznajo, de si, ako vero zgube, nar krepkejši spodbadek k dobrimu, nar varniši tolažilo v terpljenji, edin vajet svojih strast in ves up pri smerti odtegnejo. Ko bi se pač ti nesrečni hotli premagati in nauk Jezusov zvesto spolnovati; kako hitro bi spoznali, de je od Boga! — Sedemdeset let je bila vera moja nar zvestejši prijateljica; ona je bila svetilo mojimu razumu, v sreči moje veselje, moja tolažba v nesreči; v težavah in zopernostih moje mazilo, moje krepčalo v čutu slabosti; ona mi je vlila

v srcé pogum v obupu; ona me je k dobri mu spodbadala, in me pred padcam varovala, ko sim se spodtaknil; ako sim padel, mi je zopet milostno roko podala in mi kviško pomagala; ona mi je dodelila dušen mir, kteriga celi celi svet z vsimi svojimi darovi in zakladi dati ne more; sveta vera mi bo tudi o smertni uri prijazno na strani stala in mi v srečno večnost vrata odperla, ter me spremila pred sodnika. Zato, moji otročiči, deržite se terdno Boga in svete vere. Tedej le bote hotli, kar Bog hoče, tedej bote zares svobodni. Ko bi se pač vsi k tej svobodnosti otrok božjih povzdignili, po tem bi bile strasti, ktere svobodo v zagrinalo hudobnosti imajo, ugnane; tedej bi ošabnost, samopridnost in samopašnost iz sveta zginile, ljubezen in sloga bi ljudi osrečile; tedej bi nova ustava prav dar za nas postala in blagoslov neba bi nad našo domovino čul. —

Gorečnost, s katero so stari oče govorili, je serca otrok in vnukov močno poprijela; globoko ginjni in z dobrimi sklepi navdani so se od njih ločili. V vednim spominu jim bo sedemdeseti god stariga očeta. — Tak oče je vredin sto centov zlata.
J. Marn.

Naj vikši cerkvena oblast svetimu Petru zročena.

Ko je Jezus prišel v kraje Cezareje Filipove, je vprašal učence:

„Kdo, pravijo ljudje, de je Sin človekov?“ So rekli: „Nekteri, de je Janez Kerstnik, drugi, de je Elija, nekteri pa, de Jeremija, ali zmed prerokov kdo.“ Jezus reče: „Vi pa, kdo pravite, de sim?“ Odgovori Simon Peter: „Ti si Kristus Sin živiga Boga!“ Jezus pa mu odgovori: „Blagor tebi, Simon, Jonov sin! ker meso in kri ti nista tega razodela, ampak moj Oče, kteri je v nebesih. Pa tudi jest povem tebi: *Ti si Peter (skala), in nato skalo bom zidal svojo cerkev, in peklenske vrata je ne bodo zmagale. In tebi bom dal ključe nebeskiga kraljestva; kar koli boš zvezal na zemlji, bo zvezano tudi v nebesih; in kar koli boš razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.*“

Razlaga in nauk: 1. „Meso in kri“, to je človeški um in vednost „ti nista tega razodela“. 2. „Ti si Peter itd.“ S temi besedami je Jezus sv. Petra postavil poglavarja svoje cerkve na zemlji, in obljubil de sv. cerkve ne bo nobena ne sila ne zmota zmagala, ne poderla, ne premaknila. „Skala svete cerkve je vsak prav naslednik sv. Petra. 3. Kdor nosi hišne ključe, je hišni gospodar; Peter je dobil cerkvene ključe v oblast, tedaj je on cerkveni gospodar. „Karkoli boš zvezal itd.“, to je, kar koli boš zapovedal na zemlji, bo veljalo tudi v nebesih; in kar koli boš odpovedal, rešil na zemlji, bo

tudi v nebesih veljalo. Vezati in razvezovati se pravi vladati; sv. Peter tadaj, in vsak njegov pravi naslednik rimski papež je vladar svete cerkve. — Kristus je bil potlej tudi drugim apostelnam oblast dal vezati in razvezovati, pa sv. Peter jo je bil dal samimu posebej čez vso cerkev, tadaj čez vse v cerkvi, tudi čez vse, in nad vse druge apostelne. — To so tako umljive reči, in besede, de vsak kmet brez vse razlage ve, kaj de pomenijo; na Českim je pa neki učeni mož „Košut“, ki pri vsi svoji zbrisanosti s svojimi „českimi brati“ vred tega ne more (noče) zapopasti. Ta gospodičič na Českim ravno tako po božjih pravicah rije, kakor je njegov imenjak na Ogerskim po cesarskih pravicah ril. Ker vemo, de je Bog še močnejši kot dva cesarja, toraj ne dvomimo, de mu bo še hujši spodletela, kot unimu doli.

Jezus učí cesarju dacejo dajati.

Farizeji so svét imeli, kako bi Jezusa v govorjenji vjeli. Pošljejo k njemu svojih učencov s Herodjani vred, ter mu sporočé: „Učnik! vemo, de si resničín, in de pot božjo po resnici učiš, in de ne gledaš na veljavo ljudi. Povej nam tedaj, kaj se ti zdi, ali se sme daceja dajati cesarju, ali ne?“ Jezus pa je poznal njih hudobijo, in je rekel: „Kaj me skušate, hinavci? pokažite mi dacni denar!“ In so mu podali denar. Jezus reče: „Čigava je ta podoba in napis?“ Mu reko: „Cesarjeva.“ Tadaj jim reče: „Dajte toraj cesarju, kar je cesarjeviga in Bogu, kar je božjiga!“ Ko so to slišali, so se začudili ter molčé proč šli.

N. 1. Herodjani so bili cesarjeve strani, farizeji in ljudstvo pa zoper cesarja, so hotli tedej samimu Bogu podložni biti, cesarju pa nič ne dati. Toraj so mislili farizeji, de Jezus pride zdaj v zadergo, naj že potegne na katero stran hoče. Pa Jezus je svojo modrost razodel, in sovražnike vsramotil. 2. Kristjan je posvetni oblasti v vsih časnih rečeh pokoršino dolžan, ako niso Bogu in od njega postavljeni cerkveni oblasti nasprot. Punt je grozovitna pregreha pred Bogam. Koreta, Datana in Abirona puntarje v starim zakonu je zemlja bila požerla.

Nehvaležin je, kdor Jezusa ne ljubi.

Kdor Jezusa ljubi, on Jezusa ne žali: kdor pa želi, de bi se mu ljubezin do Jezusa v sercu vnela, naj njegove dobrote premišluje; de jih pa spremišljevatí zamoremo, moramo popred moliti, de bi jih nam dal spoznati. Sv. Polikarpa škofa, je ajdovsk sodnik silil, de naj svojiga Zveličarja zataji. Voljno in s svetim spoštovanjem je starček odgovoril: „Kako bi mogel to storiti? Čez sedem-

deset let je, kar Jezusu Kristusu služim, in v tih dolzih letih mi ni nikoli nič žaliga storil, temuč mi je vsakoršne naj obilniši dobrote skazoval; kako bi zamogel zdaj tako nehvaležin biti, ter se zoper tako dobriga — zoper naj boljšiga Gospoda spuntati, kteriga je kdej imela zemlja ali nebo? Nespametin je človek, ki službo tako dobriga Gospoda zapusti, ter stopi v satanovo službo, v kateri ga hudič z otrobi greha in nesnage pita, ter izpita za večno ječo, v kateri bo jok in z zobmi škripanje.

Na koprivo med!

Sv. Frančiška Asizjana je neki dan njegov brat vidil bosiga, lahno oblečeniga, ter od mraza trepetajočiga memo iti. Ga zasmehovati, pošlje služabnika k njemu, ter praša, če bi se mu ne zljubilo, mu en lot svojiga potu prodati? Svetnik se je nasmehljaj in mu odgovoril: „Pojdi, in povej mojemu bratu, de ne morem nič več prodati; zakaj vso svojo lastnino sim Kristusu, svojimu Gospod pustil, kteri me je z drago odkupnino no križu odkupil v svojo last ter me svojiga sužniga storil. Moje solzé in moje polne kapljice so tadaj mojiga Gospoda, in so le majhin nadomestik za drage kervave kaplje, ktere je kakor odkupnino za me nevredniga hlapca dal.“

Smert krivoverca.

Okoli leta 319 je neki duhoven v Aleksandrii na Egiptovskim, po imenu Arij začel Sinú božjiga preklinjati, ker je učil, de je Jezus Kristus iz nič vstvarjen, de ga je Bog pred vsimi veki iz nič poklical, ter se njega poslužil svet vstvariti; de bi tadaj Sin božji bil zgolj stvar v časti veliko manjši od Očeta, in de bi se ne mogel prav za prav Sin božji imenovati. — V letu 325 je bil ta lažnjivi nauk od Nicejskiga vesoljniga zbiraljsa zavizen in preklet, ter je bil prvi in čisti nauk razlagan, po kterim je „Jezus Kristus, edinorojeni Sin Boga Očeta od vekomej, in ne vstvarjen; je prvi Bog od perviga Boga, sobitni (consubstantialis) z Očetam, po kterim so vse stvari storjene“. Arij je vsvojim krivoverstvu terdovratin ostal, in je imel veliko vercov; celo tačasni cesar Konstantin mu je na roko šel. Kakor lansko in letašnje leto nekteri verski tesarji, je tudi on tačas mislil, de je že zmagal, in Jezusa z njegoviga visociga sedeža potegnul; pa ravno ko se je nar hujsi šopiril, ga je šlenila božja šiba. Njegovi verci so ga peljali kakor v zmago-slavji (Triumph) po mestnih ulicah; kar na enkrat Arij obledi, in v neko skrivno stanico stopi. Ko so že dolgo čakali, je šlo nekoliko njegovih prijatlov notri k njemu, pa — stermenje! — Arij je mertev, in leži v svoji kervi in v svojih čevah. — Razpočil se je bil, kakor nekdej Iškarjot! — — Hva-

ljen in češen bodi Jezus Kristus, pravi resnični Bog! Amen.

Razgled po keršanskim svetu.

Iz Amerike. Katolški škofje so imeli pred kratkim cerkveni zbor v Baltimori. Dali so, kakor angleške novice oznanujejo, list do duhovnov in do ljudstva. V tem listu je govorjenje zlasti od dveh reči, namreč: od sedajnih žalostnih okoljšin sv. Očeta, in od pobožne misli (menitve) neomadežaniga spočetja presvete Marije Device. Sv. Oče so namreč vse škofe po svetu sami bili nagovorili, de naj bi Jim razodeli, kako oni, to je, škofje sami, kako duhovstvo in pravoverno ljudstvo zastran neomadežaniga spočetja preblažene Marije Device misli. — Zraven tega pa tudi škofje sv. Očetu na znanje dajejo, kako zlo jih serce boli, ker vidijo svojiga vikšiga pastirja v pregnanstvu. Obetajo se toraj k perserčni molitvi, in razglasé, de se bo v dan sv. Petra in sv. Pavla po vsih cerkvah k podpori terpečiga papeža pobiralo — v dokazanje serčne vdanosti vsih Njih duhovnih sinov in hčer svobodnih deržav severne Amerike.

Slovstvo. V Regensburgu pride skorej na svitlo vesoljna zgodovina sveta, spisano po bivšim Jezuitu v Lucernu Dr. J. Dambergerji. Govori se, de to delo je v vsakim oziru zmedverstno.

Iz velike Britanije. 31. mal. Serpana so posvetili Dr. Wiseman, katolški škof in apostolski vikar v Londonu novozidano Jezuitarsko cerkev. — To je prva cerkev, ki jo ta red ima v Londonu. (Skorej je preteklo tri sto let, kar je Angležka dežela Jezuite in druge katolške rede pregnajala in pobijala, zdaj pa se zopet k njim obrača. Mi pa, kakor je viditi, smo zdaj ondi, kjer so Angleži pred tri sto leti bili; in Bog ne daj! de bi tudi nam bilo toliko časa treba, nas zmodriti, kolikor Anglezam. Učimo se od družih narodov, kaj je prav in človečno, de nam ne bo zgodovina oskrunjena s takim trinogastvam, kakor družih narodov. — Ta sveti red, ki se za Jezusa vojskuje, kaj pa, de mora z Jezusam terpeti laž, potuhnjeno obrekovanje, pregnanjanje, rop in jezero krivic, poslednjič bo pa vender zmagoviten ostal nad hudobneži, kakor vselej pravična reč.

Rim. 5. dan Kimovca so sv. Oče v Neapelnu, v kapeli sv. Januarija Neapolitanskiga patrona, veliko mašo imeli vpricho brezštevilne trume vernih. Kar ljudje pomnijo, ni bil nihče tako slovesno v Neapelnu sprejet kakor zdej Kristusov namestnik. Po maši so se podali k kardinalu nadškofu, kjer so duhovni iz mesta pred-nje prišli ter lepe spodbudne opominjevanja iz Njih ust slisali in apostolski blagoslov prejeli.

Kolera se je skorej po celim svetu več ali menj pokazala. V Trieru so imeli devetdnevno andoht za odvernjenje bolezn. Duhovni imajo silo veliko opraviti, ker marsikteri, ki poprej ni na nebesa ne na pekel porajtal, hoče svojo vest poravnati in se s pokoro po spovedi z Bogam spraviti. Ravno tako so tudi v Ameriki, v Cincinnati, kjer jih je mesca Rožnika 212 na koleri umerlo, cerkve cel dan napolnjene in spovednice od spokornikov obsute.